

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové, soudkyň JUDr. Lenky Matyášové, JUDr. Marie Turkové a soudce JUDr. Jakuba Camrdu a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobců: **a) S. E.**, práv. zastoupena Mgr. Dagmar Rezkovou Dřímálovou, advokátkou se sídlem Muchova 9/223, 160 00, Praha 6, **b) S. K.**, **c) S. S.**, oba nezletilí b) a c) zastoupeni matkou S. E., proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 936/3, poštovní příhrádka 21/OAM, 170 34, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 2. 2008, č. j. 6 Az 42/2004 - 27,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost stěžovatelky E. S. **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Řízení o kasační stížnosti stěžovatelky K. S. a stěžovatele S. S. **se zastavuje**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Stěžovatelé se kasační stížností domáhají, aby byl zrušen rozsudek Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 6. 2004, č. j. OAM-4437/VL-14-P08-R2-2001; tímto jim nebyl udělen azyl podle ustanovení § 12, § 13, § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), a bylo rozhodnuto, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu ustanovení § 91 zákona o azylu.

Stěžovatelka kasační stížností jménem svým a svých dětí napadá rozsudek Městského soudu v Praze a nesouhlasí zejména s tvrzením soudu, že důvody, které uváděla při své první žádosti o azyl, a ze kterých opustila zemi původu, nelze podřadit pod žádný z důvodů pro udělení azylu, a že tedy neuvedla žádné skutečnosti svědčící o tom, že by mohli být vystaveni pronásledování z důvodů uvedených v ustanovení § 12 zákona o azylu.

Dále uvádí, že městský soud opominul skutečnost, že se stěžovatelka v zemi svého původu bála o svůj život, bála se, že bude pronásledována z národnostních důvodů. Ona a její dvě děti jsou ruské národnosti a v Uzbekistánu není možné se domáhat svých práv, zejména se smysluplně domáhat jejich dodržování, a v případě jejich porušení také jejich nápravy. Respektive situace v této oblasti je v Uzbekistánu podceňována a v současném politickém systému se nijak nezlepšuje.

Také je dle stěžovatelky nutné si uvědomit, že vzhledem k platným zákonům v Uzbekistánu, pozbyla stěžovatelka a její děti státní občanství a v případě návratu je nejistý jejich

pobyt v Uzbekistánu. Je také velmi pravděpodobné, že vzhledem ke zhoršující se politické situaci v zemi původu, bude v případě jejího návratu stíhána či vyslýchána. Stěžovatelka se tedy domnívá, že správní orgán a také příslušný soud posuzovali její žádost a podanou žalobu pouze formálně.

Dále se stěžovatelka domnívá, že Městský soud v Praze pochybil tím, že ji neupozornil, že bude probíhat soudní jednání v její věci, a proto se nemohla osobně účastnit soudního řízení.

Stěžovatelka se domnívá, že její žádost nebyla posouzena objektivně, přihlédlo se pouze k některým z uvedených důvodů. Na základě neúplných informací nesprávně rozhodl správní orgán a městský soud zamítnutím její žaloby toto rozhodnutí nesprávně potvrdil.

Rozhodující orgán měl podrobněji analyzovat konkrétní případ stěžovatelky, ale neučinil tak. Naopak ve svém rozhodnutí tvrdil, že důvody pro udělení azylu či doplňkové ochrany jsou taxativní a tudíž stěžovatelka tyto podmínky nesplnila. Dle stěžovatelky sice ustanovení mají taxativní charakter, avšak jednotlivé pojmy jsou dány obecně, a tudíž k jejich vysvětlení je třeba právních výkladů. K tomu je třeba využít předpisů, byť nižší právní síly, ale souvisejících s danou problematikou.

Z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. stěžovatelka navrhuje rozsudek Městského soudu v Praze zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud dále přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační stížnost je tedy přípustná.

Stěžovatelka E. S., jakožto zákonná zástupkyně stěžovatelky K. S. a S. S., požádala dne 22. 8. 2008 o zpětvzetí podané kasační stížnosti jménem svých nezletilých dětí. Nejvyšší správní soud řízení v souladu s ustanovením § 47 písm. a) s. ř. s. za použití ustanovení § 120 s. ř. s. zastavuje. Další řízení ve věci se týká pouze stěžovatelky E. S.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech uzná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele*.

O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud:

a) Krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu.

b) Krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva.

Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti relevantní argumenty svědčící pro její přijatelnost.

Stěžovatelka podřadila svou kasační stížnost pod čtvrtý důvod přijatelnosti – zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele, přičemž se opírá o bod b) čtvrtého důvodu přijatelnosti, tedy, že krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva (jelikož stěžovatelka netvrdí, že krajský soud nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu). Nejvyšší správní soud se s tímto názorem neztotožňuje.

Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti relevantní argumenty svědčící pro její přijatelnost.

Podle § 2 odst. 7 zákona o azylu, v rozhodném znění, se „za pronásledování ... pro účely tohoto zákona považovalo závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna státními orgány, stranami nebo organizacemi ovládajícími stát nebo podstatnou část jeho území ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství. Za pronásledování se považuje i jednání soukromých osob podle věty první, pokud lze prokázat, že stát, strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním“.

Jak již dříve Nejvyšší správní soud judikoval, mohou se rovněž ustanovení § 91 zákona o azylu uplatnit i v případě, „kdy naplnění skutkových podstat v něm uvedených je přičitatelné toliko soukromým osobám a kdy se na jejich naplnění veřejná moc vůbec nepodílí či se dokonce děly v přímém rozporu s její vůlí“ (rozsudek ze dne 5. 10. 2006, č. j. 2 Azs 66/2006 - 52, publ. pod č. 1066/2007 Sb. NSS).

Stěžovatel tudíž nemusí prokazovat, že soukromé osoby jednají se souhlasem státu, neboť přičitatelnost vážné újmy státním orgánům není pojmovým znakem doplňkové ochrany, resp. ochrany, kterou bylo lze stěžovateli poskytnout dle § 91 zákona o azylu (na rozdíl např. od definice mučení v čl. 1 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 10.12. 1984, publ. pod č. 143/1988 Sb.). Jediné,

co musí stěžovatel prokázat je, že mu hrozí skutečně nebezpečí vážné újmy a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem.

Při posuzování dostupnosti a účinnosti ochrany poskytované v zemi původu je klíčový podíl (resp. absence podílu) státní moci na vážné újmě (resp. na hrozbě vážné újmy). Tento podíl lze na základě ustanovení § 2 odst. 7 zákona o azylu, v rozhodném znění, rozdělit typově do tří kategorií: (1) vážná újma prováděná státem; (2) vážná újma podporovaná nebo tolerovaná státem; a (3) vážná újma, kterou stát nepodporuje ani netoleruje, ale přesto k ní dochází, protože tento stát není schopen nebo ochoten poskytnout adekvátní ochranu. V projednávaném případě vyhrožování jednoznačně vycházelo od nestátních subjektů, které stát nepodporoval ani netrpěl, a proto se jedná o třetí kategorii a relevantní otázka zní, zda-li byly uzbecké státní orgány schopny a ochotny proti tomuto jednání poskytnout ochranu.

V rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, pak Nejvyšší správní soud zdůraznil, že jsou stanoveny ve skutečnosti dvě podmínky pro existenci účinné ochrany v zemi původu. Poskytovatelé ochrany poskytují zpravidla účinnou ochranu tehdy, (1) pokud činí přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy, a (2) pokud stěžovatel má k této ochraně přístup. Obě podmínky musí být splněny kumulativně; v opačném případě není účinná ochrana dostupná. Pokud jde o první podmínku Nejvyšší správní soud v témže rozsudku konstatoval, že „ta vychází z premisy, že žádný stát není schopen zabránit veškeré trestné činnosti. Stejně tak každý stát musí respektovat procesní práva ostatních dotčených osob ..., resp. zastavit trestní řízení v případě nedostatku důkazů. Nicméně obecně účinný právní systém pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy není vždy dostatečný. Pokud lze z dostupných informací o zemi původu dovodit, že v obecné rovině funkční systém právní ochrany není v praxi s to pro určitou specifickou skupinu (či jednotlivce) účinnou ochranu zajistit, nelze takový právní systém považovat za dostatečný, i kdyby pro většinu populace jinak dostatečný byl. Z tohoto důvodu je první podmínka do jisté míry modifikována slovem „zpravidla“.

Pokud je zjevné, že orgány v zemi původu nejsou schopny (např. proto, že vůbec neexistují) či ochotny (např. proto, že určitou skupinu ve společnosti systematicky odmítají chránit, ač ji samy neperzekuuji) poskytnout účinnou ochranu před vážnou újmu způsobenou nestátními subjekty, rovněž nelze po žadateli požadovat, aby se na tyto orgány obracel.

Pokud to však zjevné není, jako v projednávaném případě, žadatel musí uvést (samozřejmě postačí, pokud tak učiní svými slovy, aniž by musel nutně používat právníckou terminologii), proč se na poskytovatele ochrany s žádostí neobrátil; tj. např. (1) proto, že v daném státě neexistuje účinný právní systém pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících způsobení vážné újmy, či (2) proto, že takový systém v daném státě existuje, ale on k této ochraně nemá přístup (např. z důvodu diskriminace určité skupiny v daném státě), či (3) že z důvodu jeho specifického postavení (k tomu viz výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70) musí poskytovatelé ochrany učinit další *dodatečné* kroky na jeho ochranu *nad obecný standard*, nicméně nejsou schopni nebo ochotni tak učinit. Třetí kategorie ovšem presumuje, že poskytovatelé ochrany o hrozbě vážné újmy vědí, protože jinak nemohou *dodatečnou* ochranu poskytnout (resp. nelze zjistit, zda-li by ji poskytli); což má zásadní dopad na případy běžné kriminality. Břemeno tvrzení ohledně nedostupnosti (resp. nedostatečnosti) ochrany v zemi původu leží na straně stěžovatele.

V projednávaném případě stěžovatelka pouze v obecné rovině uvádí, že lze si jen těžko představit situaci, jak by dopadl člověk, který by si chtěl ve státě, kde je největší moc koncentrována právě u občanů uzbecké národnosti, a kde je celá politika vedena národnostními zájmy, stěžovat na jejich jednání, kterého se dopouštějí na občanech neuzbecké národnosti, konkrétně na příslušnících ruské menšiny. Stěžovatelka ostatně rovněž ani v podané žádosti o azyl neuváděla, že pohnutkou pro opuštění země by bylo pronásledování ze strany státních orgánů. Požádat o ochranu před údajnými pronásledovateli stěžovatelka nezkoušela ani neuvádí konkrétní důvody či tvrzení, které by ji podpořily v odůvodnění proč o státní ochranu nepožádala. Tvrzení stěžovatelky o pronásledování neschází ani skutečnost, že stěžovatelka přicestovala do České republiky poprvé v roce 1997, po druhé v roce 1999, přitom když se do své země vrátila (jednou porodit dítě a poté požádat o výpis z rejstříku trestů) žádné zásahy ze strany státu ani jiných osob jí nehrozily, resp. žádné takové konkrétní skutečnosti neuváděla. Žalovaný na základě relevantních informací MZV ČR oproti tvrzení stěžovatelky uvádí, že státní orgány jsou schopny zajistit osobám ruské či jiné národnosti ochranu před útoky soukromých osob, eventuelně stíhat jejich pachatele, ..., nicméně je obtížné paušalizovat, jde o individuální přístup, většinou determinovaný penězi nebo ekonomickou činností příslušné osoby. Nicméně nejsou známy informace o tom, že by se něco podobného (tj. potřeba ochrany) kdy stalo z primárně národnostních důvodů. Postup policie či prokuratury při vyšetřování trestných činů, jejichž obětí je občan ruské federace či jiné národnosti se příliš neliší, hlavním motivujícím faktorem jsou opět peníze. Ze zprávy MZV ČR rovněž vyplynulo, že je zcela běžné, že občané Uzbekistánu ze sociálních důvodů odjedou do ciziny, pracují tam často nelegálně s cílem vydělat peníze a po uplynutí určité doby se vrací domů. Není znám případ, ale ani není pravděpodobné, že by pouhé podání žádosti o azyl uzbecké orgány nějak trestně postihovaly; skutečnost že uzbecký občan opustí republiku a požádá v cizině o azyl není trestným činem. Stěžovatelce proto nelze přisvědčit v tvrzení, že jí hrozí trest za opuštění republiky a podání žádosti o azyl.

Nejvyšší správní soud dospěl k názoru, že stěžovatelka mohla a měla požádat o ochranu státní orgány, a neztotožňuje se s jejím názorem, že k této ochraně neměla přístup z národnostních důvodů, rovněž tak shledal, že její tvrzení o hrozící represii v případě návratu se nezakládá na zjištěních, která správní orgán učinil.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti rovněž namítala, že městský soud pochybil, když neupozornil stěžovatelku, že bude probíhat soudní jednání v její věci a jmenovaná se tudíž nemohla osobně zúčastnit soudního řízení. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že soud rozhodl ve věci stěžovatelky bez nařízení jednání v souladu s ustanovením § 51 odst. 1 s. ř. s., podle kterého soud může ve věci samé rozhodnout bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhlí nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li se účastník do dvou týdnů od doručení výzvy svůj nesouhlas s takovým projednáním věci. Výzva byla oběma účastníkům řádně doručena a stěžovatelka ve stanovené lhůtě nevyjádřila svůj nesouhlas s projednáním věci bez nařízení jednání, žalovaný vyslovil souhlas s takovýmto projednáním.

Nejvyšší správní soud po přezkoumání rozhodnutí žalovaného jakož i správního spisu vztahujícího se ke správnímu řízení, jež rozhodnutí předcházelo, dospěl k závěru, že žalovaný nepochybil, když rozhodl o neudělení azylu stěžovatelce pro nesplnění důvodů podle § 12, § 13, § 14 azylového zákona, a když neshledal, že se na ni vztahuje překážka vycestování dle ustanovení § 91 zákona o azylu, přitom své závěry řádně a podrobně odůvodnil. Žalovaný si pro takové rozhodnutí zajistil dostatek důkazů, které správně vyhodnotil. Městský soud v Praze proto nepochybil, když žalobu zamítl.

Vzhledem ke skutečnosti, že se nejedná o kasační stížnost, která by spadala pod jednotlivé případy uvedené výše, nebyly shledány žádné další důvody pro přijetí kasační stížnosti k věcnému

projednání. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Shledal ji proto ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

O nákladech řízení rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 3 ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

Stěžovatelce byl pro řízení před soudem ustanoven soudem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., ustanovení § 120 s. ř. s.). Právní zástupkyně však v podání ze dne 11. 11. 2008 sdělila, že neuplatňuje odměnu a náhradu hotových výdajů za právní zastupování stěžovatelů, proto ji soud žádnou odměnu ani náhradu hotových výdajů neurčil.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. prosince 2008

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu